

УДК 159.942:616-089.843-053.2

DOI <https://doi.org/10.32782/psych.studies/2025.2.4>

МІЖОСОБИСТІСНА ВЗАЄМОДІЯ У ПРОЦЕСІ ІПОТЕРАПІЇ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ДОВІРИ ТА БЕЗПЕКИ В ДІТЕЙ

Борисюк Ольга Миколаївна,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної та соціальної психології
Львівського державного університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0003-2337-4489>

Куліченко Вікторія Валеріївна,

інструктор з іпотерапії
<https://orcid.org/0009-0000-3158-5484>

У статті представлено теоретичний аналіз міжособистісної взаємодії у процесі іпотерапії як ключового чинника формування та розвитку довіри та безпеки в дітей. Розглядаються основні компоненти цієї взаємодії: дитина – кінь, дитина – іпотерапевт, дитина – асистент, а також динаміка взаємодії у груповому форматі. Досліджується унікальні особливості коня (чутливість, невербальна комунікація), професіоналізм і емпатія терапевта, а також роль асистента в гарантуванні фізичної безпеки, які створюють сприятливе середовище для подолання страхів, формування позитивного досвіду прив'язаності та розвитку емоційної стабільності. Особлива увага приділяється психологічним механізмам, через які ці взаємодії сприяють зміцненню базової довіри та відчуття захищеності, що є критично важливим для гармонійного розвитку дитини. Підкреслено значення структури та передбачуваності занять як важливих елементів створення відчуття безпеки. Зазначено, що комплексний характер іпотерапії, який включає фізичні, емоційні та соціальні аспекти, створює унікальне середовище для гармонійного психоемоційного розвитку дитини. Розкрито довгострокові результати формування довіри та безпеки для соціальної адаптації, розвитку самостійності та стресостійкості. Отримані результати підтверджують необхідність подальших емпіричних робіт для оптимізації програм іпотерапії як інноваційного інструменту психосоціальної підтримки дітей. Перспективи подальших досліджень передбачають розроблення стандартизованих методик оцінювання міжособистісної взаємодії та впровадження іпотерапії в систему комплексної реабілітації дітей з особливими потребами. Окрім того, підвищення довіри й відчуття безпеки в дітей завдяки іпотерапії може стати основою для більш ефективної інтеграції їх із соціальним середовищем і формування здорових міжособистісних стосунків у майбутньому.

Ключові слова: іпотерапія, міжособистісна взаємодія, довіра, безпека, діти, анімалотерапія, психологічна реабілітація, психосоціальна підтримка.

Borysiuk Olha, Kulinichenko Viktoriia. Interpersonal interaction in the process of hippotherapy as a factor in the development of trust and safety in children

The article presents a theoretical analysis of interpersonal interaction in the process of hippotherapy as a key factor in the formation and development of trust and a sense of safety in children. The main components of this interaction are examined: child – horse, child – therapist, child – assistant, as well as the dynamics of interaction in a group format. The study explores how the unique characteristics of the horse (sensitivity, nonverbal communication), the professionalism and empathy of the therapist, as well as the role of the assistant in ensuring physical safety, create a supportive environment for overcoming fears, forming positive attachment experiences, and developing emotional stability. Special attention is paid to the psychological mechanisms through which these interactions strengthen basic trust and a sense of security, which are critically important for the child's harmonious development. The significance of structure and predictability of sessions as essential elements in creating a sense of safety is emphasized. It is noted that the complex nature of hippotherapy, which integrates physical, emotional,

and social aspects, creates a unique environment for the child's harmonious psycho-emotional development. The long-term consequences of forming trust and safety for social adaptation, the development of independence, and stress resilience are revealed. The results obtained confirm the need for further empirical studies to optimize hippotherapy programs as an innovative tool for psychosocial support of children. Future research prospects include the development of standardized methods for assessing interpersonal interaction and the integration of hippotherapy into a comprehensive rehabilitation system for children with special needs. Furthermore, enhancing trust and a sense of safety in children through hippotherapy may become the foundation for more effective integration into social environments and the formation of healthy interpersonal relationships in the future.

Key words: *hippotherapy, interpersonal interaction, trust, security, children, animal-assisted therapy, psychological rehabilitation, psychosocial support.*

Постановка проблеми. У сучасному світі, де діти стикаються із численними викликами, пов'язаними зі стресом, тривогою, соціальною адаптацією та різноманітними порушеннями розвитку, пошук ефективних і гуманних методів реабілітації та підтримки стає надзвичайно актуальним. Іпотерапія, як одна з форм анімалотерапії, здобуває все більше визнання завдяки своєму комплексному впливу на фізичний, психологічний і соціальний розвиток дітей. Однак, попри зростання популярності й емпіричні докази ефективності, теоретичне осмислення та детальний аналіз психологічних механізмів, що лежать в основі терапевтичного ефекту, залишаються не досить розробленими.

Зокрема, не досить вивчено роль міжособистісної взаємодії, яка виникає у процесі іпотерапевтичного сеансу, як самостійного та потужного чинника розвитку довіри та відчуття безпеки в дітей. Хоча взаємодія з конем часто висувається на перший план, не менш важливими є відносини між дитиною та іпотерапевтом, асистентом, а також, у разі групових занять, з іншими учасниками. Ці взаємодії формують складну мережу зв'язків, яка може як посилювати, так і гальмувати терапевтичний прогрес.

Проблема полягає в необхідності глибокого теоретичного обґрунтування того, як саме якість і характер цих міжособистісних взаємодій впливають на здатність дитини формувати довіру до навколишнього світу, дорослих і довіряти власним силам, а також на розвиток базового відчуття безпеки, що є фундаментом для здорового психоемоційного розвитку. Без чіткого розуміння цих механізмів потенціал іпотерапії як інструменту психологіч-

ної корекції та розвитку може бути використаний не повною мірою. Отже, постає потреба в систематизації наявних знань і розробленні теоретичної моделі, яка пояснює роль міжособистісної взаємодії в контексті іпотерапії.

Метою дослідження є проведення теоретичного аналізу та систематизація знань про міжособистісну взаємодію у процесі іпотерапії як ключовий чинник, що сприяє розвитку довіри та безпеки в дітей. Це передбачає розкриття психологічних механізмів, через які взаємодія дитини з конем, іпотерапевтом і асистентом впливає на формування цих фундаментальних психологічних конструктів.

Результати дослідження. Останні десятиліття спостерігається зростання інтересу до використання тварин у терапевтичній практиці, що дало початок широкому спектру досліджень у сфері animal-assisted therapy. Іпотерапія, як специфічний вид цього підходу, вивчається з позицій медицини, психології, педагогіки та соціальної роботи. М.М. Басс, К.А. Духовні, М.М. Льябре дослідили вплив іпотерапії на соціальне функціонування дітей з аутизмом. Їхні результати свідчать про суттєве покращення як у вербальній, так і в невербальній комунікації. Автори підкреслюють важливість регулярності занять і формування стійких емоційних зв'язків із твариною [1].

У роботах Г. Кірк зазначається, що іпотерапія сприяє гармонізації емоційного стану дитини та формує здатність до саморегуляції. Також у дослідженні визначено, що коні мають унікальну здатність «дзеркалити» емоційний стан дитини, що підвищує усвідомлення та рефлексію емоцій. Цей аспект взаємодії є важливим для

дітей, які мають труднощі з ідентифікацією власних емоцій [2].

Українські науковці також розглядають іпотерапію як ефективний інструмент розвитку емоційної сфери дитини. Зокрема, І.С. Руденко підкреслює, що в центрі ефективної терапії стоїть саме якість міжособистісного контакту між дитиною, конем і терапевтом. Автор вказує на потребу формалізації критеріїв ефективності такої взаємодії та розроблення психодіагностичних інструментів для її оцінювання [3]. Водночас О.М. Борисюк акцентує на мультикомпонентному характері іпотерапії, де провідною є емоційно-регулятивний, ідентифікаційно-рольовий і соціалізаційний складники, що формують довіру до себе, інших і світу [4; 5].

Багато досліджень підтверджують, що взаємодія дитини із твариною має позитивний вплив на розвиток емоційної стабільності, формування безпечної прив'язаності та зниження тривожності [5–7].

У сучасних публікаціях підкреслено, що відчуття безпеки є передумовою для будь-якого терапевтичного прогресу. Довіра, що формується між дитиною та конем, а також між дитиною та терапевтичною командою, розглядається як основа для подолання страхів і відкриття до нового досвіду. Дослідження в галузі анімалотерапії загалом та іпотерапії зокрема часто посиляються на теорію прив'язаності Дж. Боулбі та М.Д. Ейнсворт, пояснюючи, як взаємодія із твариною та терапевтом може слугувати корегувальним досвідом для формування безпечної прив'язаності, особливо в дітей, які мали негативний досвід у ранньому віці. Концепції «безпечної бази» та «надійної фігури прив'язаності» адаптуються для пояснення ролі коня та терапевта у створенні підтримувального середовища [8; 9].

Отже, актуальні дослідження підтверджують багатогранний вплив іпотерапії та все більше звертають увагу на психологічні аспекти, зокрема на формування довіри та безпеки. Проте, попри значний обсяг емпіричних даних, наявна потреба в подальшому поглибленому теоретичному аналізі саме міжособистісної взаємодії як комплексного чинника, що впливає на розвиток цих фундаментальних психологічних конструктів. Цей аналіз має

вийти за межі простого опису взаємодії та розкрити психологічні механізми її впливу, інтегрувати знання з різних психологічних теорій.

Аналіз результатів дослідження.

Іпотерапія, як унікальний метод терапевтичного втручання, ґрунтується на багатогранній взаємодії, що виходить за межі простого фізичного контакту із твариною. Вона ґрунтується на складній системі міжособистісних зв'язків, які відіграють вирішальну роль у формуванні психологічного комфорту, довіри та відчуття безпеки в дитини. Розглянемо детальніше кожен компонент цієї взаємодії та його внесок у терапевтичний процес.

Однією із ключових форм взаємодії, що визначає терапевтичний ефект іпотерапії, є контакт дитини з конем, який базується на невербальній чутливості й емоційній взаємодії. Завдяки цьому процесу поступово формуються довіра, відчуття безпеки, розвиваються навички саморегуляції та підвищується самооцінка дитини. Кінь є центральною фігурою в іпотерапії, і його роль у розвитку довіри та безпеки дитини є першочерговою. Ця взаємодія має кілька ключових аспектів.

Невербальна чутливість і зворотний зв'язок. Коні є надзвичайно чутливими до невербальних сигналів людини – її емоційного стану, м'язового тону, навіть дихання. Вони реагують на страх, тривогу, напругу або, навпаки, на спокій, упевненість і радість дитини. Цей «дзеркальний» ефект є потужним інструментом для самоусвідомлення. Коли дитина відчуває, що її внутрішній стан впливає на поведінку коня, вона починає усвідомлювати свої емоції та вчитися їх регулювати. Позитивна реакція коня на спокійну поведінку дитини (наприклад, кінь розслабляється, дозволяє себе гладити) підкріплює її впевненість у власних силах і здатності впливати на навколишній світ, що є основою для формування довіри до себе та своїх дій.

Безумовне прийняття. На відміну від людських взаємодій, де можуть бути присутні судження або очікування, кінь взаємодіє з дитиною без упереджень. Він не оцінює її фізичні чи когнітивні обмеження. Це безумовне прийняття створює безпечний простір, де дитина може бути собою,

не боячись осуду. Такий досвід є особливо цінним для дітей з низькою самооцінкою, соціальними труднощами або особливими потребами, оскільки він сприяє розвитку базової довіри до «іншого» та світу загалом.

Фізичний контакт та сенсорна стимуляція. Дотик до теплого тіла коня, відчуття його м'якої шерсті, ритмічні рухи під час їзди – усе це забезпечує потужну сенсорну стимуляцію. Фізичний контакт із твариною сприяє виробленню окситоцину – гормону, що асоціюється із прив'язаністю, довірою та зниженням стресу. Ритмічні коливання під час руху коня також мають заспокійливий ефект, допомагають дитині розслабитися та відчутти фізичну безпеку. Цей досвід допомагає інтегрувати сенсорні відчуття та покращити схему тіла, що є важливим для відчуття власної безпеки у просторі. За даними досліджень О.М. Борисюк, саме тілесна взаємодія виступає основою емоційної стабілізації, оскільки активізує механізми саморегуляції та знижує рівень психоемоційної напруги [4, с. 1918].

Відповідальність та контроль. Залучення дитини до догляду за конем (чищення, годування, ведення) надає їй відчуття відповідальності та контролю над ситуацією. Це не лише розвиває самостійність і виконавчі функції, але й посилює довіру до власних здібностей і ефективності. Дитина бачить, що її дії мають значення і впливають на велику, потужну тварину, що значно підвищує її самооцінку.

Під час іпотерапії діти навчаються розпізнавати власні емоції, розвивають емпатію до іншої живої істоти, що позитивно впливає на їхню соціалізацію та комунікативні навички. Як зазначає О.М. Борисюк, присутність тварини стимулює розвиток відповідальності, здатності до догляду й координації рухів, що особливо важливо для дітей із підвищеним рівнем тривожності чи страхів [5, с. 1784].

Окрім того, спостереження за реакціями коня формує в дітей почуття контролю над ситуацією, підвищує впевненість у власних діях, сприяє розвитку почуття компетентності. Це особливо цінно для кризових родин, де дитина часто відчуває себе безсилою або емоційно ізольованою [4].

Ще одним важливим аспектом є взаємодія дитини з іпотерапевтом, яка виступає

фундаментом для формування терапевтичного альянсу. Цей альянс має ключове значення для зміцнення довіри, створення відчуття безпеки та подолання психологічних бар'єрів у процесі терапії.

Професіоналізм і компетентність. Знання іпотерапевтом особливостей розвитку дитини, принципів іпотерапії, поведінки коня та вміння адаптувати програму під індивідуальні потреби дитини створюють у батьків і дитини відчуття, що вона в надійних руках. Це формує когнітивну довіру до фахівця.

Емпатія та прийняття. Здатність іпотерапевта розуміти емоційний стан дитини, співчувати її труднощам та приймати її такою, якою вона є, без осуду, створює атмосферу психологічної безпеки. Емпатійний підхід дозволяє дитині відчути себе зрозумілою та підтриманою, що є необхідним для відкриття та співпраці.

Чіткість і передбачуваність інструкцій. Зрозумілі та послідовні інструкції, чітка структура заняття, а також передбачувана реакція терапевта на дії дитини допомагають знизити тривожність і сформувати відчуття контролю над ситуацією. Це особливо важливо для дітей із тривожними розладами або розладами аутистичного спектра, для яких передбачуваність є ключовою для відчуття безпеки.

Позитивне підкріплення та заохочення. Похвала, заохочення та святкування навіть найменших успіхів дитини з боку іпотерапевта зміцнюють її самооцінку та мотивацію. Це створює позитивний досвід, який асоціюється з іпотерапією, і сприяє формуванню довіри до процесу та довіри до власних можливостей.

Моделювання взаємодії. Іпотерапевт моделює правильну та безпечну взаємодію з конем, демонструє дитині, як можна спілкуватися із твариною з повагою та довірою. Це допомагає дитині перейняти бажані моделі поведінки.

Взаємодія дитини з асистентом також є значущим чинником, що сприяє додатковому рівню безпеки та підтримки під час терапії. Незважаючи на допоміжний характер цієї ролі, вона істотно впливає на формування довіри та розвиток відчуття захищеності в дітей, які мають підвищені потреби в підтримці.

Фізична страховка та стабілізація. Асистент перебуває поруч із дитиною, надає фізичну підтримку, страховку та допомагає утримувати рівновагу. Це є критично важливим для дітей із руховими порушеннями або тих, хто відчуває страх висоти чи руху. Наявність додаткової точки опори та відчуття фізичної підтримки значно підвищують відчуття фізичної безпеки дитини.

Зниження тривожності. Присутність двох дорослих, які дбають про її безпеку, може значно знизити рівень тривожності дитини. Це створює «буфер» між дитиною та потенційно загрозливим (для неї) середовищем, дозволяє їй розслабитися та зосередитися на терапевтичних завданнях.

Розподіл уваги та фокуса. Завдяки тому, що асистент бере на себе частину функцій з фізичної підтримки, іпотерапевт може більше зосередитися на психологічній взаємодії, вербальній комунікації та виконанні вправ. Це забезпечує більш якісний, індивідуалізований підхід до дитини.

Моделювання позитивної взаємодії. Асистент також демонструє позитивну та спокійну взаємодію з дитиною та конем, що посилює загальну атмосферу довіри та безпеки на занятті.

Значну роль у формуванні довіри та безпеки відіграють також групові форми іпотерапії, що, на відміну від індивідуальних занять, створюють додаткові можливості для розвитку соціальної довіри та навичок взаємодії через контакт із ровесниками.

Соціальне навчання. Завдяки спостереженню за тим, як інші діти взаємодіють з кіньми та терапевтами, дитина може навчитися нових стратегій поведінки, долати власні страхи та невпевненість.

Взаємна підтримка. У групі діти можуть надавати один одному емоційну підтримку, ділитися досвідом і відчувати себе частиною спільноти. Це сприяє розвитку соціальної довіри та знижує відчуття ізоляції.

Розвиток емпатії. Взаємодія з іншими дітьми, які також працюють над своїми труднощами, може сприяти розвитку емпатії та розуміння потреб інших.

На особливу увагу заслуговують психологічні механізми, які забезпечують розвиток довіри та безпеки в іпотерапії, адже саме через їх взаємодію реалізується терапевтичний потенціал цього методу.

Формування базової довіри за Е. Еріксоном. Дітям, особливо тим, хто мав негативний досвід або труднощі із прив'язаністю, іпотерапія надає можливість сформувати базову довіру до світу. Стабільне, передбачуване та підтримувальне середовище, створене конем, терапевтом і асистентом, дозволяє дитині відчувати, що світ є безпечним місцем, а дорослі – надійними [10].

Корекція досвіду прив'язаності. Для дітей із порушеннями прив'язаності, взаємодія з конем і емпатійним терапевтом може стати корегувальним досвідом, де вони вчаться формувати безпечні та надійні зв'язки.

Зниження рівня кортизолу й активація парасимпатичної нервової системи. Фізичний контакт з конем, ритмічні рухи та відчуття безпеки сприяють зниженню рівня стресових гормонів (кортизолу) і активації парасимпатичної нервової системи, що приводить до розслаблення, зниження тривожності та покращення емоційної регуляції.

Розвиток саморегуляції. Взаємодія з конем вимагає від дитини саморегуляції – контролю над своїми емоціями, рухами й увагою. Успішний досвід саморегуляції в безпечному середовищі підвищує впевненість дитини у власних силах.

Позитивне підкріплення та формування успішного досвіду. Кожне успішне виконання завдання, кожна позитивна реакція коня чи похвала від терапевта створюють у дитини відчуття успіху та компетентності. Цей позитивний досвід є основою для формування довіри до себе та своїх можливостей.

Розвиток емоційного інтелекту. Взаємодія з конем, який реагує на емоції, допомагає дитині краще розуміти та керувати власними емоціями, а також розпізнавати емоції інших [3].

Отже, міжособистісна взаємодія в іпотерапії є не просто супутнім елементом, а центральним механізмом, що забезпечує розвиток довіри та безпеки в дітей. Кожен учасник цієї взаємодії – кінь, іпотерапевт і асистент – робить свій унікальний внесок у створення цілісного, підтримувального та безпечного середовища, яке сприяє гармонійному психоемоційному розвитку дитини.

Важливу роль у формуванні відчуття безпеки та довіри відіграє не лише міжосо-

бистісна взаємодія, але й чітка структура та передбачуваність іпотерапевтичних занять. Для дітей, які пережили травматичні події чи мають порушення розвитку, впорядкованість і стабільність стають фундаментом для створення відчуття контролю та внутрішньої стабільності.

Ритуали та послідовність. Кожне заняття з іпотерапії часто має свої ритуали: привітання з конем, підготовка до їзди, певнвизначена послідовність вправ, завершення заняття. Ці ритуали створюють відчуття передбачуваності та стабільності. Дитина знає, на що очікувати, і це знижує її тривожність. Передбачуваність дозволяє дитині зосередитися на терапевтичних завданнях, а не на невідомості.

Постійність команди й оточення. Якщо дитина працює з тією самою командою (іпотерапевт, асистент, коновод) та на тому самому коні, це сприяє формуванню міцніших зв'язків і посиленню довіри. Постійність облич і тварин створює відчуття стабільності та надійності.

Чіткі межі та правила. Встановлення чітких, але гнучких меж і правил поведінки на занятті (наприклад, як підходити до коня, як сидіти на ньому) допомагає дитині зрозуміти рамки безпечної взаємодії. Це не обмежує її, навпаки, надає відчуття контролю та впевненості у власних діях.

Окремо варто наголосити на впливі іпотерапії на розвиток саморегуляції та підвищення самооцінки дитини, оскільки довіра та безпека, сформовані під час занять, створюють підґрунтя для формування впевненості у власних можливостях та здатності до самоконтролю.

Саморегуляція через взаємодію з конем. Кінь, як жива істота, вимагає від дитини деякого рівня самоконтролю. Наприклад, щоб кінь рухався спокійно, дитина повинна бути розслабленою, її рухи мають бути плавними. Це вчить дитину керувати своїм тілом і емоціями. Успішний досвід такої саморегуляції в безпечному середовищі, де є підтримка дорослих, посилює відчуття власної компетентності та довіри до своїх здібностей.

Підвищення самооцінки через успіх. Кожне досягнення на занятті з іпотерапії – чи то самостійна посадка на коня, чи утримання рівноваги, чи виконання нової

вправи – є важливим кроком до підвищення самооцінки. Успішний досвід, підкріплений позитивними реакціями коня та похвалою терапевта, формує в дитини позитивний образ себе як здатної та успішної особистості. Це, у свою чергу, зміцнює довіру до себе та своїх можливостей за межами терапевтичного середовища.

Подолання страхів. Іпотерапія часто допомагає дітям подолати страхи – страх висоти, страх великих тварин, страх невідомого. Поступове та контрольоване зіткнення з об'єктом страху в безпечному середовищі, за підтримки професіоналів, дозволяє дитині набутися нового, позитивного досвіду. Кожен подоланий страх зміцнює її впевненість у собі та довіру до світу.

Варто окремо розглянути концепцію прив'язаності, яка тісно пов'язана з міжособистісною взаємодією в іпотерапії. Ідеї Дж. Боулбі та М. Ейнсворт про безпечну прив'язаність як основу психологічного розвитку, довіри до себе й інших, а також здатності до емоційної регуляції, є ключовими для розуміння терапевтичного ефекту цього методу.

Кінь як «безпечна база». Для деяких дітей, особливо тих, хто мав труднощі з формуванням безпечної прив'язаності з основними опікунами, кінь може стати своєрідною «безпечною базою». Його стабільна, передбачувана та безумовна присутність дозволяє дитині відчути себе захищеною та прийнятою. Це може бути корегувальним досвідом, що допомагає дитині розвинути здатність до формування безпечних зв'язків.

Терапевт як «надійна фігура прив'язаності». Іпотерапевт, завдяки своїй емпатії, чуйності та здатності реагувати на потреби дитини, виступає в ролі «надійної фігури прив'язаності». Він надає підтримку, заспокоєння та заохочення, дозволяє дитині досліджувати нові відчуття та долати труднощі, знаючи, що поруч є хтось, хто її підтримає.

Формування внутрішньої робочої моделі. Позитивний досвід міжособистісної взаємодії в іпотерапії сприяє формуванню в дитини позитивної «внутрішньої робочої моделі» себе та інших. Дитина починає сприймати себе як гідну любові та підтримки, а інших – як надійних і турботливих. Це має довгостроковий вплив

на її здатність будувати здорові стосунки в майбутньому.

Розвиток довіри та безпеки у процесі іпотерапії має далекосяжні наслідки, що позитивно впливають на загальний психоемоційний розвиток дитини. Такі довгострокові ефекти проявляються в кількох ключових напрямках, серед яких нижчезазначені.

Покращення соціальної адаптації: діти, які відчують себе в безпеці та довіряють світу, легше адаптуються до нових соціальних ситуацій, встановлюють контакти з однолітками та дорослими, легше інтегруються.

Зниження рівня тривожності та депресії: надійне відчуття безпеки та довіри є потужним захисним чинником проти розвитку тривожних розладів і депресивних станів.

Розвиток самостійності та ініціативності: дитина, яка довіряє собі та своїм силам, більш схильна до ініціативи, самостійного дослідження світу та подолання труднощів.

Стійкість до стресу: розвинена довіра та відчуття безпеки допомагають дитині краще справлятися зі стресовими ситуаціями, оскільки вона має внутрішні ресурси та віру у свою здатність долати перешкоди.

Покращення академічної успішності: психоемоційна стабільність, зниження тривожності та підвищення концентрації

уваги, що є наслідком розвитку довіри та безпеки, можуть позитивно впливати на академічну успішність дитини.

Висновки. Проведений теоретичний аналіз підтверджує, що міжособистісна взаємодія в іпотерапії є не просто допоміжним елементом, а центральним, багатогранним і динамічним процесом, що забезпечує формування та зміцнення довіри та відчуття безпеки в дітей. Цей процес відбувається на різних рівнях – від невербальної комунікації з конем до формування терапевтичного альянсу з фахівцями, має глибокий і довгостроковий вплив на загальний психоемоційний розвиток дитини. Комплексне розуміння цих механізмів дозволяє максимально ефективно використовувати потенціал іпотерапії для підтримки та реабілітації дітей. Зрештою, такі навички адаптації, отримані під час іпотерапії, стають основою для формування зрілого дорослого, здатного легше інтегруватися в суспільство, встановлювати глибокі та змістовні стосунки, а також брати участь у суспільному житті.

Отже, іпотерапія є не просто методом фізичної реабілітації, а комплексною психотерапевтичною інтервенцією, де якість міжособистісної взаємодії є визначальним чинником для формування глибокого відчуття довіри та безпеки в дітей, що є фундаментом для їхнього гармонійного розвитку та благополуччя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Bass M. M., Duchowny C. A., Llabre M. M. The effect of therapeutic horseback riding on social functioning in children with autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. 2009. Vol. 39 (9). P. 1261–1267. DOI: 10.1007/s10803-009-0734-3.
2. Kirk H., Beresford B., Wilson C., Callery P. Developing a measure of the impact of hippotherapy on children's quality of life. *Child: Care, Health and Development*. 2014. Vol. 40 (6). P. 797–805. DOI: 10.1111/cch.12131.
3. Руденко І. С. Психологічні основи іпотерапії в роботі з дітьми. *Практична психологія та соціальна робота*. 2020. № 5. С. 45–51.
4. Борисюк О. М. Анімалотерапія як ресурс покращення сімейної взаємодії: соціально-психологічний підхід. *Наукові інновації та передові технології*. Серія «Психологія». 2025. № 6 (46). С. 1912–1925. DOI: 10.52058/2786-5274-2025-6(46)-1912-1924.
5. Борисюк О. М. Вплив домашніх тварин на соціальну адаптацію особистості в різні вікові періоди. *Наукові перспективи*. Серія «Психологія». 2025. № 5 (59). С. 1780–1794. DOI: 10.52058/2708-7530-2025-5(59)-1780-1793.
6. Levinson B. M. *Pet-oriented child psychotherapy*. Springfield : Charles C Thomas Publisher, 1969. 260 p.
7. Fine A. H. *Handbook on animal-assisted therapy: foundations and guidelines for animal-assisted interventions*. 4th ed. San Diego : Academic Press, 2015. 552 p.

8. Bowlby J. Attachment and loss. Vol. 1 : Attachment. 2nd ed. New York : Basic Books, 1982. 429 p.
9. Ainsworth M. D. S., Blehar M. C., Waters E., Wall S. Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation. Hillsdale : Erlbaum, 1978. 392 p.
10. Erikson E. H. Childhood and society. New York : W. W. Norton & Company, 1950. 445 p.

REFERENCES:

1. Bass, M. M., Duchowny, C. A., & Llabre, M. M. (2009). The effect of therapeutic horseback riding on social functioning in children with autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 39 (9), 1261–1267. <https://doi.org/10.1007/s10803-009-0734-3> [in English].
2. Kirk, H., Beresford, B., Wilson, C., & Callery, P. (2014). Developing a measure of the impact of hippotherapy on children's quality of life. *Child: Care, Health and Development*, 40 (6), 797–805. <https://doi.org/10.1111/cch.12131> [in English].
3. Rudenko, I. S. (2020). *Psykholohichni osnovy ipoterapii u roboti z ditmy* [Psychological foundations of hippotherapy in working with children]. *Praktychna psykholohiia ta sotsialna robota*, (5), 45–51 [in Ukrainian].
4. Borysiuk, O. M. (2025a). *Animaloterapiia yak resurs pokrashchennia simeinoi vzaiemodii: sotsialno-psykholohichni pidkhid* [Animal-assisted therapy as a resource for improving family interaction: A socio-psychological approach]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii. Seriia "Psykholohiia"*, 6 (46), 1912–1925. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-6\(46\)-1912-1924](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-6(46)-1912-1924) [in Ukrainian].
5. Borysiuk, O. M. (2025b). *Vplyv domashnikh tvarin na sotsialnu adaptatsiiu osobystosti v rizni vikovi periony* [The influence of pets on social adaptation of personality in different age periods]. *Naukovi perspektyvy. Seriia "Psykholohiia"*. 5 (59), 1780–1794. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-5\(59\)-1780-1793](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-5(59)-1780-1793) [in Ukrainian].
6. Levinson, B. M. (1969). *Pet-oriented child psychotherapy*. Springfield: Charles C Thomas Publisher [in English].
7. Fine, A. H. (2015). *Handbook on animal-assisted therapy: Foundations and guidelines for animal-assisted interventions* (4th ed.). San Diego: Academic Press [in English].
8. Bowlby, J. (1982). Attachment and loss. Vol. 1. Attachment (2nd ed.). New York: Basic Books [in English].
9. Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation. Hillsdale: Erlbaum [in English].
10. Erikson, E. H. (1950). *Childhood and society*. New York: W. W. Norton & Company [in English].

Дата надходження статті: 30.06.2025

Дата прийняття статті: 31.07.2025

Опубліковано: 10.09.2025 p.